

Yrityskaupan hyväksyminen: Salico Oy / Apetit Ruoka Oy:n tuoretuoteliiketoiminta

Kilpailu- ja kuluttajavirastolle (jäljempänä "KKV" tai "virasto") on 27.8.2019 ilmoitettu järjestely, jossa Salico Oy hankkii Apetit Ruoka Oy:n tuoretuoteliiketoiminnan.

1. Yrityskaupan osapuolet

Salico Oy (jäljempänä "ilmoittaja" tai "Salico") jalostaa tuoreita hedelmiä ja vihanneksia ja myy niitä eteenpäin tukuille, Foodservice-toimijoille¹ ja teollisuudelle. Salico, jonka tuotantolaitos sijaitsee Juvalla Etelä-Savossa, on osa ruotsalaista *Greenfood*-konsernia (jäljempänä "Greenfood"), joka on taas ruotsalaisen pääomasijoitusyhtiö *Nordic Capitalin*² omistuksessa. Greenfood on hedelmä- ja vihannesalan maahantuojaa, jakelijaa ja jalostajaa Pohjoismaissa. Suomessa konsernin emoyhtiö *Greenfood Ab* omistaa Salicon lisäksi seuraavat yhtiöt:

- *Satotukku Oy* (jäljempänä "Satotukku"), joka on hedelmiin ja vihanneksiin erikoistunut tukkuliike. Perustuotteiden lisäksi Satotukku toimittaa myös luomu- ja erikoishedelmiä.
- *Picadeli Finland Oy* (jäljempänä "Picadeli"), jonka salaattibaariketju toimii noin 250 toimipisteessä pääasiassa K- ja S-ryhmän päivittäistavarakaupoissa koko Suomen alueella. Picadelin tuotevalikoima kattaa perustuoretuotteita, jotka on räätälöity konseptin mukaisesti. Tuotteet kattavat mm. esikäsitellyt hedelmät, salaattit, palkokasvit, vihannekset, pastan, liha-, kana-, kala- ja äyriäistuotteet.
- *Härmän SnackPoint Oy* (jäljempänä "SnackPoint"), joka on erikoistunut nopeasti nautittaviin tuoreista raaka-aineista valmistettuihin välipala-, lounas- ja ateriatuotteisiin. SnackPointin valikoimiin kuuluu erilaisia annossalaatteja ja kolmioleipiä sekä kauppohenkilöstön palvelutiskituotteita, kuten lämpimiä ruokia ja jälkiruokia. SnackPointin jälleenmyyjä ovat K- ja S-ryhmien myymälät, Tokmannit, Minimanit, Halpa-hallit, Säästötex, M- ketju ja Veljekset Keskinen.

Apetit Ruoka Oy on kotimaiseen ruoan alkutuotantoon toimintansa perustava elintarvike-yhtiö ja *Apetit Oyj:n* tytäryhtiö. Apetit-konserni tarjoaa erilaisia

¹ Ilmoittajan mukaan ns. Foodservice-kanavassa toimii laaja joukko asiakkaita, kuten yksityiset asiakkaat (mm. pikaruokaravintolat, ravintolat, hotellit, catering) ja julkisen sektorin asiakkaat (mm. koulut, päiväkodit, terveydenhuollon yksiköt).

² Ilmoittajan mukaan muut Nordic Capitalin portfolioyhtiöt eivät toimi yrityskaupan kannalta relevantilla tai niihin liitännäisillä markkinoilla Suomessa.

ruokaratkaisuja, jalostaa rypsiä kasviöljyjä ja rypsipuristeita rehuraaka-aineeksi sekä käy viljakauppaa kansainvälisesti.

KKV:lle ilmoitetun yrityskaupan kohde on *Apetit Ruoka Oy:n tuoretuoteliiketoiminta* (jäljempänä ”kohde”), joka kattaa esikäsitteltyjen tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostamisen ja tukkumyynnin. Ilmoittajan mukaan kohteen tuotteita toimitetaan lähinnä ammattikeittäisiin ja vähittäismyyntiin eri puolille Suomea. Omien tuotemerkkiensä lisäksi kohde valmistaa kaupan omia *private label* -merkkejä. Kohteella ei ole tukkutoimintaa, eikä se operoi salaattibaareja. Kauppa käsittää myös kohteen käytössä olevan, Helsingin Kivikossa sijaitsevan tehdaskiinteistön koneineen ja laitteineen. Kohteen noin 120 työntekijää siirtyy Salicon palvelukseen vanhoina työntekijöinä.

2. Ilmoittajan arvio relevanteista markkinoista

Osapuolilla on ilmoittajan mukaan horisontaalisesti päällekkäistä toimintaa tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostamisessa sekä tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden myynnissä sekä Foodservice- että vähittäiskaupan kanaviin.³ Näin ollen ilmoittaja katsoo tarkoituksenmukaiseksi arvioida ilmoitetun yrityskaupan kilpailuvaikutuksia *tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostuksen ja myynnin markkinalla*⁴, joka voidaan edelleen jakaa myyntiin (i) *Foodservice-kanavaan* ja (ii) *vähittäiskaupan kanavaan*.

Ilmoittajan mukaan tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostusta ja myyntiä on syytä tarkastella valtakunnallisesti. Kyseisellä markkinalla on laaja joukko toimijoita, joilta asiakkaat voivat hankkia tuoretuotteita ympäri Suomen. Suurimmat jalostajat toimittavat tuotteita suoraan eri sektoreille valtakunnallisesti tai laajalti alueellisesti. Lisäksi tukut toimittavat tuoretuotteita ympäri Suomen, minkä lisäksi ilmoittaja on korostanut tukkujen mahdollisuutta hankkia tuoretuotteita helposti myös ulkomailta.

KKV on tarkastellut järjestelyn mahdollisia vaikutuksia edellä esitetyn mukaisesti. Markkinamäärittely on kuitenkin voitu jättää avoimeksi, koska jäljempänä ilmenevin perustein kyseessä olevan yritysjärjestelyn ei ole katsottu estävän kilpailua olennaisesti Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla.

2.1. Tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostus ja myynti

Ilmoittajan mukaan hedelmien ja vihannesten jalostamisella tarkoitetaan esikäsitteltyjen vihannes- ja hedelmätuotteiden valmistamista. Jalostaminen

³ Osapuolet toimittavat tuoretuotteita myös teollisuudelle ja julkiselle sektorille, mutta ilmoittajan mukaan kaupan osapuolten myynti näihin kanaviin on marginaalista. Ilmoittajan mukaan osapuolten toimintojen välillä ei ole myöskään merkityksellisiä vertikaalisia yhteyksiä.

⁴ Kysynnän ja tarjonnan korvattavuuden näkökulmasta ilmoittajan mukaan hedelmä- ja vihannesjalosteita ei ole tarpeellista jakaa erikseen hedelmäjalosteisiin ja vihannesjalosteisiin. Kyse on kummassakin tapauksessa lähinnä bulkkituotteista, ja jalostajat yleensä tarjoavat laajaa valikoimaa erilaisia tuoretuotteita, joita asiakas voi hankkia sen hetkisen tarpeensa mukaisesti.

kattaa hedelmien ja vihannesten pesun, paloittelun, viipaloinnin, kuutioinnin tai suikaloinnin ja pakkaamisen ilman säilöntä- ja lisäaineita. Hedelmä- ja vihannesjalosteet voivat olla sekä tuoretuotteita että pakasteita.⁵ Jalostettuihin tuoretuotteisiin lukeutuvat esimerkiksi päivittäistavarakaupoissa myytävät pestyt salaattisekoitukset, ruokasalaatit sekä ravintoloihin toimitettavat käyttövalmiit pilkotut hedelmät ja vihannekset.

Ilmoittajan arvion mukaan tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostamisen ja myynnin markkinan koko oli Suomessa vuonna 2018 [150–250] miljoonaa euroa⁶, mistä osapuolten yhteenlaskettu osuus oli [30–40] prosenttia. Ilmoittajan mukaan kyseisellä markkinalla toimii laaja joukko yrityksiä. Osapuolten kaltaisia jalostajia ovat markkinajohtaja Fresh Servant Oy Ab (markkinaosuus [30–40] %), Bama Fresh Cuts Oy (markkinaosuus [5–10] %) ja Vitario Oy (markkinaosuus [5–10] %). Lisäksi tukut voivat jalostajilta hankkiemiensa tuoretuotteiden jälleenmyynnin ohella jalostaa tuoretuotteita itse. Omaa jalostustoimintaa on esimerkiksi tuoretukku Vihannespörssillä ja Heinon Tukulla. Myös Wihurin Metro-tukku on keväällä 2019 lanseerannut uuden brändin, Wihuri Fresh Cut'n.

2.2. *Tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden myynti Foodservice-kanavaan*

Greenfood-yhtiöistä Salico (ja vähäisessä määrin Picadeli) sekä kohde toimittavat tuoretuotteita Foodservice-kanavaan sekä Foodservice-yleistukuille että suoraan Foodservice-asiakkaille.⁷ Sekä Salicon että kohteen Foodservice-myyntit käsittävät pääosin tuoretuotteiden ns. bulkkitoimituksia, joille on tyypillistä perusraaka-aineista tehtyjen jalosteiden suuret toimitusmäärät, mutta ilmoittajan mukaan osapuolten liiketoimintamalli ja asiakkaat eroavat pitkälti toisistaan. Salicon suoramyyntiasiakkaat painottuvat selkeästi pika-ruokaravintoloihin, kun taas kohde toimittaa tuoretuotteita pääosin henkilöstöravintoloihin ja ravintolaketjuihin. Asiakkaissa on sen sijaan päällekkäisyyttä suurten yleistukkujen osalta, joille sekä Salico että kohde myyvät tuoretuotteita.

⁵ Kumpikaan kaupan osapuolista ei valmista pakastejalosteita. Siten ilmoittaja on katsonut tarkoituksenmukaiseksi tarkastella markkinoita ainoastaan tuoreiden hedelmien ja vihannesten jalostamisen kannalta, vaikka pakastejalosteita olisi ilmoittajan mukaan tietystä määrin mahdollista tarkastella samalla markkinalla.

⁶ Ilmoittajan mukaan se ei kykene täsmällisesti arvioimaan ko. markkinan kokoa. Arvio käsittää pääasiassa muiden jalostajien osuudet, mutta erityisesti suurten yleistukkujen tuoretuotteiden jalostustoiminnasta ja myynneistä ei ole saatavilla edes suuntaa-antavia tietoja, minkä takia ilmoittaja ei ole lukenut niitä kokonaismarkkinan myynteihin. Ilmoittajan mukaan kokonaismarkkina on näin ollen arvoltaan todennäköisesti esitettyä arviota huomattavasti suurempi. Ilmoittajan mukaan jäljempänä esitetyt arviot tuoretuotteiden myyntien jakautumisesta Foodservice-kanavaan ja vähittäiskaupan kanavaan on niin ikään karkea ja perustuu Greenfood-konsernin omien tuoretuotemyyntien jakautumiseen ko. kanaviin sekä ilmoittajan käsitykseen sen kilpailijoiden asiakasryhmien painopistealueista.

⁷ Ilmoittajan mukaan Salico ja kohde eivät ole varsinaisia hedelmä- ja vihannestukkureita, vaan niiden myynnit tapahtuvat joko suoraan tai suurten yleistukkujen välityksellä. Greenfoodin Satotukku on sen sijaan hedelmien ja vihannesten tukkuliike, joka myy muilta toimijoilta ostamia tuoretuotteita eteenpäin pääasiassa vähittäiskaupalle. Satotukulla ei ole omaa tuoretuotteiden jalostustoimintaa.

Ilmoittajan arvion mukaan tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden Foodservice-markkinan koko oli vuonna 2018 Suomessa [50–100] miljoonaa euroa⁸, mistä osapuolten yhteenlaskettu osuus oli [10–20] prosenttia. Ilmoittajan mukaan tuoretuotteiden Foodservice-markkina on erittäin kilpailtu ja sen asiakas- sekä toimittajakunta on hyvin monimuotoista. Osapuolten lisäksi tuoreita jalostettuja hedelmiä ja vihanneksia Foodservice-kanavaan myyvät mm. Kespron vihannestukku, Bama Fresh Cuts, Wihuri Fresh Cut, Heinon Tukku, Fresh Servant, Vitario ja Vihannespörssi.

2.3. Tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden myynti vähittäiskaupalle

Vähittäiskaupalle toimitettaviin tuoreisiin hedelmä- ja vihannesjalosteisiin on ilmoittajan näkemyksen mukaan syytä lukea (i) tyyppilliset kuluttajille valmiiksi pakatut tuoretuotteet (esim. pestyt salaattisekoitukset), (ii) tuoretuotteet kaupan palvelutiskeille, (iii) valmiiksi pakatut annossalaatit ja (iv) salaattibaarit. Greenfoodin tuoretuotteiden myynneistä vähittäiskaupalle kohdistuvat Sato-tukun tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden myynti, suurin osa Picadelin salaattibaarimyyneistä ja SnackPointin hedelmä- ja ruokasalaattien myynnit⁹. Kohteen vähittäiskaupan myynti sisältää Tuorekset-tuorevihannessekoitukset, tuoretuotteet vähittäiskaupan palvelutiskeille, Makula-salaatit ja Apetitin oman tuotemerkin annossalaatit¹⁰.

Ilmoittajan arvion mukaan tuoreiden hedelmä- ja vihannesjalosteiden myynnin suuruus vähittäiskaupan kanavaan oli vuonna 2018 Suomessa [100–200] miljoonaa euroa, josta osapuolten yhteenlaskettu osuus oli [20–30] prosenttia. Ilmoittajan mukaan tuoretuotteita vähittäiskaupalle toimittavat useat toimijat, kuten Fresh Servant, Bama Fresh Cuts, Wihuri Fresh Cut, Isokaski ja Kyröntarhat, minkä lisäksi suuret yleis- ja erikoistukut kykenevät kokonsa ja tehokkuutensa ansiosta paremmin vastaamaan vähittäiskaupan tarpeeseen, kuten suuriin ostovolyymeihin.

3. Yrityskaupan kilpailuvaikutukset

Ilmoittajan mukaan kyseessä oleva yrityskauppa ei johda tehokkaan kilpailun olennaiseen estymiseen millään relevanteilla markkinoilla. Osapuolet ovat ilmoittajan mukaan pieniä toimijoita tarkasteltaessa tuoreiden hedelmien- ja vihannesjalosteiden myyntiä niin vähittäiskaupalle kuin Foodservice-

⁸ Ilmoittaja on esittänyt arvion ko. markkinan koosta ainoastaan ns. suoramyynnin osalta, koska edellä mainitun mukaisesti se ei ole pystynyt luotettavasti arvioimaan tukkuliikkeiden tuoretuotehankintojen kokonaisarvoa, eikä tukkujen myynnin arvoa Foodservice-asiakkaille. Ilmoittaja on kuitenkin esittänyt, että osapuolten yhteenlaskettu myynti yleistukuille vuonna 2018 oli [10–20] miljoonaa euroa.

⁹ Sen sijaan SnackPointin muu valikoima (esim. voileipäkakut, patongit, kolmioleivät ja wrapit) kuuluu ns. tuoreisiin valmisaterioihin, joita on ilmoittajan mukaan syytä tarkastella tuoreista hedelmä- ja vihannesjalosteista erillisenä markkinana. Tällaiset tuoreet valmisateriat koostuvat olennaisesti muista raaka-aineista kuin tuoretuotteista, kuten leivästä ja lihasta, ja siten tuoretuote on niissä lisukkeena. Lisäksi ne edellyttävät hedelmien ja vihannesten esikäsittelyn ohella lisäjalostusvaiheita, esimerkiksi patongin kasaamisen.

¹⁰ [...] Makulan valikoima kattaa myös wrappeja ja kolmioleipiä, mutta kohde ei valmista muita Makula-tuotteita kuin salaatteja. Kohteella ei ole lainkaan omaa salaattibaaritoimintaa tai tuoreiden valmisaterioiden valmistusta.

asiakkaillekin. Toimiala on ilmoittajan mukaan hyvin pirstaloitunut ja isojen yleistukkujen ja jalostajien lisäksi tuoretuotemarkkinalla toimii erilaiset hedelmiin ja vihanneksiin erikoistuneet tukut sekä lukuisat muut toimijat, eikä tuotannon laajentamiselle ole erityisiä esteitä. Ilmoittajan mukaan edellä esitetyt arviot markkinoiden koosta ovat myös huomattavasti todellista pienempiä, sillä edellä mainituista syistä niistä puuttuu lukuisat suuret toimijat, joiden myynneistä ilmoitusvelvollisella ei ole esittää luotettavia arvioita. Lisäksi molemmassa tuoretuotteiden asiakaskanavissa merkittäväntä markkinavoimaa on isommilla toimijoilla, erityisesti kaupan suurilla keskusliikkeillä.

Viraston tekemässä markkinakuulemisessa suurin osa kuultavista on jättänyt lausumatta tai suhtautunut yrityskauppaan neutraalisti. Erään kilpailijan lausunnossa nostettiin kuitenkin esille huoli Salicon markkinaosuuden ja markkinavoiman olennaisesta kasvusta yrityskaupan seurauksena.

KKV on omassa arvioinnissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että ilmoittajan mahdollisuudet arvioida markkinoiden kokoa ovat rajalliset. Virasto on näin ollen tarkastellut tuoretuotteiden jalostuksen ja myynnin markkinaosuuksia eri jakelukanavissa keräämällä myyntilukuja sekä yrityskaupan osapuolilta että niiden kilpailijoilta.¹¹ Näin arvioituna osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus nousee osin merkittävämmäksi kuin ilmoittaja on itse esittänyt. Vähittäiskaupan kanavassa osapuolten yhteenlaskettu markkinaosuus jää viraston laskelmien mukaan joka tapauksessa maltilliseksi erityisesti suhteessa markkinajohtaja Fresh Servantiin. Tämän ohella markkinoille jää useita pienempiä toimijoita. Foodservice-kanavan osalta virasto on taas arvioinnissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että riippumatta tarkastellaanko jalostettujen tuoretuotteiden myyntiä Foodservice-tukuille tai Foodservice-asiakkaille, markkinoille jää yrityskaupan jälkeenkä useita eri toimijoita, mukaan lukien suuret yleistukut, joilla on mahdollisuus laajentaa omaa jalostustoimintaansa ja näin ollen lisätä osapuolten kaltaisiin jalostajiin kohdistuvaa kilpailupainetta. Lisäksi osapuolten Foodservice-myyntit näyttävät ilmoittajan esittämin tavoin painottuvan suoramyynnin osalta eri asiakasryhmille, jotka ovat edellä mainitun tavoin suhtautuneet kauppaan neutraalisti tai jättäneet asiaan kokonaan lausumatta.

Edellä esitetyin perustein Kilpailu- ja kuluttajaviraston arvioi, että ilmoitettu yrityskauppa ei estä kilpailua olennaisesti Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla kilpailulain (948/2011) 25 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

¹¹ Virasto pyrki keräämään tiedot kaikilta ilmoittajan kilpailijoikseen nimeämiltä tahoilta, mukaan lukien tukuilta. KKV käytti laskelmissaan ilmoittajan toimittamia arvioita niille kilpailijoille, jotka eivät toimittaneet viraston pyytämiä myyntitietoja.

4. Ratkaisu

Kilpailu- ja kuluttajavirasto hyväksyy yrityskaupan, jossa Salico Oy hankkii Apetit Ruoka Oy:n tuoretuoteliiketoiminnan.

5. Sovelletut säännökset

Kilpailulaki (948/2011) 21, 22, 24, 25 ja 26 §.

6. Muutoksenhaku

Kilpailu- ja kuluttajaviraston tässä asiassa antamaan päätökseen saa hakea muutosta markkinaoikeudelta kilpailulain 44 §:n mukaan siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

7. Lisätiedot

Lisätietoja päätöksestä antaa asiantuntija Anna-Eliina Simola, puhelin 029 505 3084, sähköposti etunimi.sukunimi@kkv.fi.

Ylijohtaja

Timo Mattila

Asiantuntija

Anna-Eliina Simola